

ירושלים המזרחית – נתונים מרכזיים¹

ינואר 2019

תוכן עניינים

1.....נתוני אוכלוסיה כלליים

1.....שלילת תושבות

1.....תכנון ובניה

2.....התנחלויות ופינויים

2.....תקציב

3.....תעסוקה

4.....חינוך

5.....עוני ורווחה

5.....מעצר ומאסר קטינים

6.....נגישות למשרד הפנים ולשירות התעסוקה

6.....בריאות

7.....מים וביוב

7.....שירותי הדואר

נתוני אוכלוסיה כלליים

- ירושלים הינה העיר הגדולה ביותר בישראל מבחינת שטח.² שטח השיפוט העירוני שלה הכולל גם את ירושלים המזרחית עומד על 125,400 דונם.³
- ירושלים הינה גם העיר הגדולה ביותר בישראל מבחינת מספר תושבים, והאוכלוסיה בה מהווה כ-10% מאוכלוסיית מדינת ישראל. בסוף שנת 2016 אוכלוסייתה הכללית עמדה על 882,700 נפש, מהם 550,100 יהודים ואחרים⁴ (62.3%) ו-332,600 ערבים (37.7%).⁵
- במזרח ירושלים מתגוררים נכון לסוף שנת 2016, 542,400 מתושבי ירושלים (61% מכלל תושבי העיר). כ-320,300 (60%) מהם ערבים וכ-211,600 (40%) מהם הינם יהודים המתרכזים בעיקר בשכונות רמות אלון, פסגת זאב, גילה, נווה יעקב, והר חומה.⁶
- בעיר העתיקה ובשכונות שסביבה חיים כ-100,000 פלסטינים, 3,000 יהודים ברובע היהודי של העיר העתיקה, ולכל היותר עוד כ-3,000 ישראלים שהתנחלו בלב שכונות פלסטיניות.

שלילת תושבות

- התושבים במזרח ירושלים אינם בעלי אזרחות. מעמדם מוגדר "תושבי קבע" לפי חוק הכניסה לישראל.
- בין השנים 1967-2017 נשלל מעמד התושבות של 14,630 פלסטינים תושבי מזרח העיר.⁷ בשנת 2017, נשלל מעמדם של 35 פלסטינים, בתוכם 17 נשים ו-4 קטינים. בעקבות עתירות בנושא, בשנה זו השיבה המדינה את תושבותם של 51 אנשים מתוך 57 בקשות להחזרת תושבות שהוגשו.⁸

המלך ג'ורג' 27
ת.ד. 2239
ירושלים 94581
27 King George St.
P.O. Box 2239
Jerusalem
9102102

Tel. טל
+972-2-6222858
Fax. פקס
+972-2-6233696

www.ir-
amim.org.il
mail@ir-
amim.org.il

1 הנתונים עדכניים ביותר נכון לינואר 2019. אם צוינו שנים קודם, הרי שלא נמצאו נתונים עדכניים יותר.
2 הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **הודעה לעיתונות – לקט נתונים ליום ירושלים (נתוני 2015-2017)**, 9.5.18, עמ' 1.
3 מכון ירושלים למחקרי מדיניות, **שנתון סטטיסטי לירושלים 2018**, לוח א/1.
4 על פי נתוני הלמ"ס, ב"אחרים" כלולים נוצרים לא-ערבים, בני דתות אחרות וחסרי סיווג דת במשרד הפנים.
5 הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, **הודעה לעיתונות – לקט נתונים ליום ירושלים (נתוני 2015-2017)**, 9.5.18, עמ' 1.
6 מאיה חושן, מיכל קורח, **על נתוני ירושלים 2018 – מצב קיים ומגמות שינוי. מכון ירושלים לחקר ישראל**, מכון ירושלים לחקר ישראל, עמ' 19-21.
7 המוקד להגנת הפרט, **שלילת תושבות בירושלים המזרחית- מסמך מרכז**.
8 **מענה רשות האוכלוסין וההגירה לבקשת "המוקד להגנת הפרט" לחופש מידע**, 10/04/18.

תכנון ובניה

- בשנת 2018 קודמו תכניות להרחבת 5 שכונות ישראליות, הכוללות בניה של 5,820 יחידות דיור ברמות, רמת שלמה, פסגת זאב וגילה.
- השנה נהרסו במזרח העיר 193 מבנים, מתוכם 72 יחידות דיור ועוד 121 אחרים (מחסנים, חנויות וכו').
- מאז 1967 הפקיעה ישראל יותר מ-38% משטחי ירושלים המזרחית לצורך בנייתן של שכונות/התנחלויות לישראלים. כ-14.7% מהשטח המתוכנן נקבע כאזור אסור לבניה ("ירוק")⁹.
- 37% מתושבי ירושלים הם פלסטינים, אך רק כ-15% משטחי ירושלים המזרחית (ובפועל 8.5% משטחה של ירושלים כולה) מיועדים למגורים בעבורם.¹⁰
- מבני ציבור המיועדים לפלסטינים בירושלים המזרחית מהווים 2.6% בלבד מהקרקע במזרח העיר.¹¹
- מתוך למעלה מ-220,000 יחידות דיור הקיימות בירושלים, פחות מרבע נמצאות בשכונות פלסטיניות.¹²
- בהעדר אופציה חוקית ממשית, הערכת העירייה מן העבר היא שנבנו בירושלים המזרחית כ-15,000-20,000 יחידות דיור ללא היתר.¹³
- צפיפות המגורים בשכונות הפלסטיניות בירושלים המזרחית עומדת על כ-6 נפשות לדירה, כמעט פי 2 מבשכונות היהודיות במערב שם מתגוררות כ-3.2 נפשות בדירה במוצע.¹⁴
- ממוצע הנפשות לחדר בקרב האוכי היהודית עומד על נפש אחת לחדר. הצפיפות בקרב האוכלוסייה הערבית כמעט כפולה – 1.8 נפשות לחדר.¹⁵

התנחלויות ופינויים

- כ-3,500 ישראלים מתגוררים בהתנחלויות בלב שכונות פלסטיניות במזרח העיר: ברובע המוסלמי והנוצרי בעיר העתיקה, בסילוואן, שיחי' ג'ראח, א-טור (הר הזיתים), וואדי אל ג'וז, ראס-אל עמוד וג'יבל אל מוכאבר.¹⁶
- מתנהלות תביעות פינוי נגד כ-190 משפחות פלסטיניות במזרח העיר: 66 משפחות בבטן אל-הווא שבסילוואן וכ-75 משפחות בשיחי' ג'ראח. עשרות משפחות נוספות גרות בעיר העתיקה, ואדי חילוה ועוד.

תקציב

- אחוז השקעתה היחסית של עיריית ירושלים במזרח העיר למען תושביה הפלסטינים עמד על 10.1% בלבד מתקציבה, בתחשיב תקציב הביצוע לשנת 2013¹⁷. בחמישה אגפים השקעתה היחסית של העירייה בפועל נמוכה אף מ-5% בלבד מתקציבה.

⁹ הנתונים נמסרו מ'במקום, מתכננים למען זכויות תכנון' (מבוססים על ייעודי הקרקע התקפים נכון לסוף שנת 2012).

¹⁰ עיר עמים ובמקום, הכל מתוכנן- על מדיניות של הכשלת תכנון בשכונות הפלסטיניות בירושלים, 2017, עמ' 8.

¹¹ עיר עמים ובמקום, הכל מתוכנן- על מדיניות של הכשלת תכנון בשכונות הפלסטיניות בירושלים, 2017, עמ' 48.

¹² מכון ירושלים למחקרי מדיניות, שנתון סטטיסטי לירושלים 2018, לוח ט' 18.

¹³ הערכת העירייה על פי דוח מס' 4 של תכנית מתאר ירושלים 2000, משנת 2004. כפי שאוזכרה באפרת כהן-בר, בניה במלכודת התכנון, עמותת במקום – מתכננים למען זכויות תכנון (2014), עמ' 54.

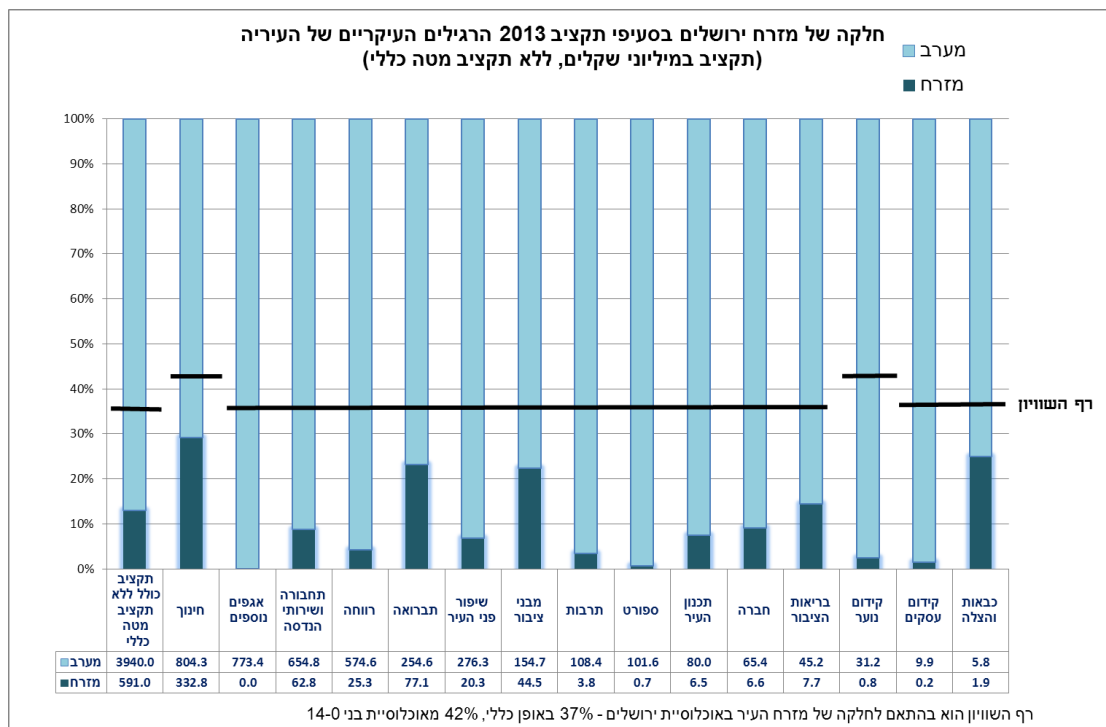
¹⁴ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, שנתון סטטיסטי לירושלים 2018, לוח ט' 18, לוח ג' 14.

¹⁵ מאיה חושן, מיכל קורח, על נתוני ירושלים 2018 – מצב קיים ומגמות שינוי, מכון ירושלים לחקר ישראל, בעמ' 62.

¹⁶ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, שנתון סטטיסטי לירושלים, לוח ג' 5.

¹⁷ על פי תחקיר שבוצע בשנת 2014 על ידי עיר עמים: עיריית ירושלים: תקציב ביצוע 2013- שיעור ההשקעה במזרח ירושלים,

דצמבר 2014.

- במאי 2018 התקבלה החלטת ממשלה לפיה יושקעו במזרח ירושלים 1.85 מיליארד ש"ח על פני חמש השנים הקרובות. ההשקעה כרוכה גם בהקצבת 139 מיליון ש"ח מתקציב העירייה למזרח ירושלים, ו-38 מיליון נוספים מחברת הגיחון.¹⁸

תעסוקה

- בשנת 2017, אחוז ההשתתפות בכוח העבודה בירושלים בקרב האוכלוסייה הערבית עמד על 42.7%. נתון זה נמוך מהממוצע באוכלוסייה הערבית בישראל (45.7%) ומהממוצע הארצי הכללי (64.0%). אחוז הבלתי מועסקים בירושלים בקרב האוכלוסייה הערבית היה 5.7% לעומת 5% בקרב כלל האוכ' הערבית בארץ.¹⁹
- כוח העבודה של תושבי מזרח ירושלים (מעל גיל 15) היווה בשנת 2016 28% מכוח העבודה הכללי בעיר, לעומת שיעורם היחסי באוכלוסיית ירושלים (37.7%). השתתפות נמוכה מאוד של נשים ערביות בכוח העבודה - 17% בלבד לעומת 62% במגזר היהודי. גברים ערבים בירושלים משתתפים בכוח העבודה בהיקף גדול יותר מגברים יהודים - 68% לעומת 60% בהתאמה.
- קיים פער נומינלי קבוע של כ-3,000 ש"ח לחודש בין שכרם הממוצע של יהודים לבין השכר הממוצע של ערבים בעיר בין השנים 2002 עד 2012.²⁰ בשנת 2015 היה השכר הממוצע של שכירים יהודים תושבי ירושלים 8,869 ₪ ושל שכירים ערבים תושבי העיר 6,047.²¹
- בשנת 2016, ענפי הכלכלה העיקריים שבהם עבדו שכירים ערבים בשוק התעסוקה בירושלים היו ענפי המסחר (17%), הבניה (14%), חינוך (13%), ושירותי בריאות, רווחה וסעד (11%). התחומים העיקריים בהם עבדו שכירים יהודים הם חינוך (19%), בריאות ורווחה (16%), מנהל מקומי וציבורי (13%) ומסחר (9%).²²

¹⁸ החלטת הממשלה לצמצום פערים חברתיים כלכליים ופיתוח כלכלי במזרח ירושלים מיום 13.5.18.

¹⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *הודעה לעיתונות – לקט נתונים ליום ירושלים (נתוני 2015-2017)*, 9.5.18.

²⁰ מריק שטרן, *שילוב תעסוקתי במציאות נפיצה- תושבי מזרח ירושלים בשוק העבודה העירוני*, מכון ירושלים לחקר ישראל מס' 449, עמודים 23-24.

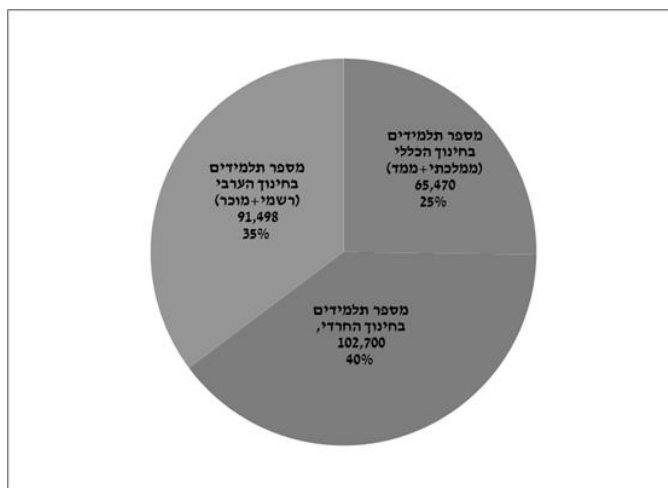
²¹ מריק שטרן ואחמד אסמר, *מבצע לתקרת הזכוכית- פלסטינים וישראלים בשוק התעסוקה בירושלים*, מכון ירושלים לחקר ישראל מס' 471, עמ' 59.

²² מכון ירושלים לחקר מדיניות, *הכשרות מקצועיות: כלי לשילוב תעסוקתי של תושבי מזרח ירושלים*, 2018.

- בקרב הנשים הערביות בירושלים בולט חלקן הגבוה מאוד של המועסקות בתחום החינוך – 49%, ובשירותי בריאות ורווחה – 24%. בקרב הגברים הערבים בירושלים הענפים העיקריים הם מסחר (20%), בינוי (18%) ושירותי אירוח ואוכל (11%).²³

חינוך²⁴

- בשנת הלימודים 2017-2018, למדו במערכת החינוך בירושלים 259,668 תלמידים.

חלוקת תלמידים במערכת החינוך בירושלים (רשמי ומוכר בלבד)²⁵

- בחינוך הערבי העירוני בירושלים (הרשמי והמוכר שאינו רשמי) למדו 91,498 תלמידים מגיל 3 ועד תיכון. 17,048 תלמידים ערבים נוספים לומדים בחינוך הערבי הפרטי.

אחוז התלמידים מסך התלמידים בחינוך הערבי	מספר תלמידים	קטגוריה
41.1%	44,655	בחינוך הערבי הרשמי
43.2%	46,895	בחינוך הערבי המוכר שאינו רשמי
15.7%	17,048	בחינוך הערבי הפרטי ²⁶
	108,598	סה"כ תלמידים בחינוך הערבי בירושלים המזרחית

- 18,600 ילדים, המהווים יותר מ-14% מהילדים במזרח ירושלים בגיל חינוך חובה, אינם רשומים במסגרת לימודים ידועה ואינם מצויים במעקב של מערכת החינוך.

מספר ילדים	קטגוריה
127,198	ילדים ערבים בירושלים בגילאי גן-י"ב (3-18) על פי נתוני הלמ"ס ²⁷
108,598	סה"כ תלמידים בחינוך הערבי בירושלים המזרחית
18,600	מספר הילדים החסרים (נתוני למ"ס - נתוני מנח"י)

- חסרות בירושלים המזרחית 2,476 כיתות לימוד.
- שיעור הנשירה: לפי משרד החינוך, 32% מהתלמידים הפלסטינים במזרח העיר שמתחילים כיתה א' לא מסיימים 12 שנות לימוד, לעומת 1.5% בלבד מהתלמידים הישראלים בירושלים. ממוצע הנשירה הארצי עומד על 0.9%.²⁸

²³ מאיה חושן, מיכל קורח, על נתוני ירושלים 2018 – מצב קיים ומגמות שינוי, מכון ירושלים לחקר ישראל, בעמ' 72.

²⁴ להרחבה: עיר עמים, חינוך על תנאי-מערכת החינוך בירושלים המזרחית, בין אפליה תקציבית לזכות לאומית (אוגוסט 2018).

²⁵ עיריית ירושלים, שנתון מערכת החינוך בירושלים לשנת תשע"ח.

²⁶ תשובת מנח"י לבקשת חופש מידע מיום 27/8/18.

²⁷ ממענה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפניית עיר עמים, בדוא"ל מיום 1/8/2018.

²⁸ דוח משרד החינוך עובדות ונתונים סטטיסטיים לשנת תשע"ז, פרק א', עמ' 21.

עוני ורווחה

- תחולת העוני במחוז ירושלים ובעיר ירושלים בפרט היא הגבוהה ביותר בארץ.
- בשנת 2017 עמדה תחולת העוני של תושביה הערבים של ירושלים על 74.2%, לעומת 26.5% בקרב תושביה היהודים²⁹. כלומר, שיעור העניים באוכלוסייה הפלסטינית גבוה כמעט פי 3 משיעור העניים בקרב היהודים.
- 82% מהילדים הערבים בעיר חיים מתחת לקו העוני, לעומת 36.1% מההילדים היהודים בירושלים.
- בעוד ששיעור העוני בקרב האוכ' היהודית בירושלים ירד בין השנים 2016-2017 ב-3.3%, שיעור העוני בקרב האוכ' הערבית עלה ב-1.3%, ובקרב הילדים - ב-3.8%.
- לעומת 19 לשכות רווחה הפועלות בשכונות הישראליות³⁰, פועלות רק 4 לשכות רווחה בשכונות הפלסטיניות³¹.
- כל עובדת סוציאלית בלשכות ירושלים במזרחית מטפלת ב-338 תיקים, בעוד שגם באזור העמוס ביותר במערב ירושלים, צפון העיר, כל עובדת סוציאלית מטפלת ב-222 תיקים³².
- 9,407 מהילדים הפלסטיניים תושבי ירושלים המזרחית מוגדרים כילדים בסיכון³³.
- במזרח ירושלים יש כ-30,000 ילדים בגילאים 0-4, אולם פועלים בה רק 4 מעונות יום ו-24 משפחתונים במימון ציבורי. במערב העיר פועלים 118 מעונות יום ו-440 משפחתונים³⁴.
- 53% מכלל המשפחות שקיבלו קצבת הבטחת הכנסה מהביטוח הלאומי בירושלים, היו משפחות ערביות ממזרח העיר³⁵.
- בעוד למעלה מרבע מכלל העניים בישראל (ללא תושבי מזרח ירושלים) נמצאו זכאים לקצבת הבטחת הכנסה, רק 7% מתושבי מזרח ירושלים הנמצאים מתחת לקו העוני זוכים לקבל את הקצבה³⁶.

מעצר ומאסר קטינים

- במהלך שנת 2017, נעצרו בירושלים 269 קטינים יהודים ו-1,032 קטינים שאינם יהודים³⁷, (בעוד שחלקם היחסי של הפלסטינים בירושלים הוא 37% בלבד). מספר הקטינים שאינם יהודים שנעצרו בירושלים מהווה 36% מכלל הקטינים הלא יהודים שנעצרו בישראל (נעצרו סה"כ בישראל 1,844 קטינים יהודים ו-2,825 שאינם יהודים).
- בעוד מספר כתבי האישום שהוגשו נגד קטינים יהודים בירושלים גדול ממספר הקטינים היהודים שנעצרו (297 כתבי אישום לעומת 269 מעצרים), מספר כתבי האישום שהוגשו נגד קטינים שאינם יהודים בירושלים נמוך משמעותית ממספר המעצרים (371 כתבי אישום לעומת 1,032 מעצרים).
- 34 קטינים יהודים נעצרו עד תום ההליכים (12% מהעצורים), לעומת 137 שאינם יהודים (13% מהעצורים).

²⁹ המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, ממדי העוני והפער החברתיים - דוח שנתי 2017, דצמבר 2018.

³⁰ האגודה לזכויות האזרח בישראל, ירושלים המזרחית במספרים, יום ירושלים – מאי 2017.

³¹ מענה עיריית ירושלים - אגף הרווחה לבקשת האגודה לזכויות האזרח לחופש מידע, מיום 28.2.18.

³² המרכז לחינוך משפטי קליני- האוניברסיטה העברית, "שירותים חברתיים בירושלים המזרחית- נתונים ומידע 2017".

³³ מענה עיריית ירושלים - אגף הרווחה לבקשת האגודה לזכויות האזרח לחופש מידע, מיום 28.2.18.

³⁴ המרכז לחינוך קליני באוניברסיטה העברית וארגון העובדים מען, נייר עמדה: קריאה דחופה לפתיחת משפחתונים ולהסרת חסמים להורים ולמטפלות לצמצום ממדי האבטלה והעוני בקרב אימהות לפעוטות במזרח ירושלים, נובמבר 2018.

³⁵ נכון לשנת 2016. מכון ירושלים למחקרי מדיניות, שנתון סטטיסטי לירושלים 2018, לוח ו/17.

³⁶ נכון לשנת 2015. ארגון העובדים מען, דו"ח: דחיית תביעות לקצבאות קיום בירושלים המזרחית: מעגל הקסמים, 16.11.15.

³⁷ מתוך מענה ביניים לבקשת חופש מידע שהוגשה ע"י "האגודה לזכויות האזרח" לקבלת נתונים סטטיסטיים אודות מעצרי ילדים בשנת 2017, מיום 26.4.18. המשטרה נמנעה ממסירת פילוח נתונים לפי לאום מאחר והם "עלולים להביא לתיוג אוכלוסיות שונות, ובכך לפגוע בשלום הציבור כתוצאה מתגובת האוכלוסייה לתיוג", לשון מענה המשטרה.

- בין ינואר 2014 לסוף אוגוסט 2016, נעצרו 1,737 קטינים תושבי מזרח ירושלים: 1,365 בני 16-18, ו-372 בני 12-16. כ-70% מהם היו במעצר עוד לפני שהוגש נגדם כתב אישום ובהמשך שוחררו בערבות או בתנאים מגבילים. השאר נותרו במעצר עם תום ההליכים, לפני שהוגש נגדם כתב אישום.³⁸

נגישות למשרד הפנים ולשירות התעסוקה

- ירושלים היא העיר היחידה בישראל בה פועלות שתי לשכות נפרדות של רשות האוכלוסין. האחת כללית, והאחרת לשירותם של תושביה הפלסטינים של ירושלים המזרחית. הלשכה המשרתת את התושבים הפלסטינים התאפיינה בעומס בלתי אפשרי, יחס משפיל מצד המאבטחים והפקידים, טיפול האורך חודשים ושנים, וגביית אגרות בשיעורים גבוהים עבור שירותים בסיסיים דוגמת רישום ילדים. באותו בניין ותחת אותם תנאים, פועל גם שירות התעסוקה למזרח העיר.³⁹
- בעקבות פניות רבות ועתירות שהוגשו ע"י המוקד להגנת הפרט, ארגון מען והאגודה לזכויות האזרח⁴⁰, הודיעה המדינה על מענה חלקי וזמני:
 - ✓ פלסטינים יוכלו לפנות לכל הלשכות בארץ, אך עבור שירותים מסוימים בלבד ובהם: הוצאת תעודת מעבר, שינוי כתובת וחינוך תעודות ביומטריות⁴¹.
 - ✓ בשירות התעסוקה נקבע הסדר חדש לפיו יוכלו פלסטינים שלא חתמו באותה השנה בלשכה במזרח העיר לפנות ללשכות מערב העיר⁴². הסדר זה אינו רלוונטי למרבית הנרשמים.
 - ✓ באוגוסט 2018 נפתחה לשכת משנה חדשה של משרד הפנים במחסום קלנדיה.
 - ✓ רשות האוכלוסין הצהירה שב-2019 עתידה להיפתח לשכת משנה נוספת לצד הרחבת הלשכה הקיימת.
 - ✓ לראשונה עלו טפסים מקוונים מתורגמים לשפה הערבית שיכולים לחסוך הגעה ללשכות.
 - ✓ המדינה הבהירה ששינוי המצב הקיים ייארך פרק זמן לא מבוטל, וביקשה להציג לוח זמנים לביצוע חלק משינויים אלו בפברואר 2019⁴³.
 - ✓ תשובותיה של המדינה מותנות בחלקן בתקופות מבחן, ובבחינת השפעות השינויים במתן השירותים, כך שאינן מהוות החלטות סופיות.

בריאות

- לעומת 26 תחנות טיפות חלב במערב העיר, קיימות רק 7 תחנות במזרח (בשכונות צור באהר, סילוואן, א-טור, בית חנינא, שיח ג'ראח ושועפאט, השביעית בכפר עקב מופעלת ע"י זכייין).⁴⁴ התחנה בשכונת תלפיות מזרח מוכרת על-ידי העירייה כמשרתת גם את שכונת ג'בל מוכאבר, ואכן מספקת לה שירות מצומצם.

³⁸ הפניה לנתוני משטרת ישראל ופרקליטות מחוז מרכז, מתוך "בצלם" ו"המוקד להגנת הפרט", "לא מוגנים"- מעצרים של נערים בירושלים המזרחית, אוקטובר 2017, בעמ' 8.

³⁹ המרכז לחינוך משפטי קליני- האוניברסיטה העברית, "שירותים חברתיים בירושלים המזרחית- נתונים ומידע 2017".
⁴⁰ בג"ץ 1326/17 חאלד אבו עודה ואח' נ' מנהל אגף לשכות רשות האוכלוסין וההגירה, משרד הפנים ואח', בג"ץ 3163/18 רנדח סלמאן נ' רשות האוכלוסין וההגירה.

⁴¹ שירותים נוספים אותם יוכלו לקבל בכל הלשכות בארץ כוללים רישום שם נולד, כאשר פרטי הנולד רשומים במרשם האוכלוסין ורק השם הפרטי חסר; תעודת חיים; תעודת לידה; תמצית רישום; בירור כניסות ויציאות; ספח ותעודת פטירה- עבור תושבי מזרח ירושלים שבידם תעודת זהות שטרם חלפו שבע שנים מיום שנופקה.

⁴² בג"ץ 1326/17 אבו עודה ואח' נ' מנהל אגף לשכות רשות האוכלוסין וההגירה ואח', הודעה מטעם המשיבים, 21.6.18.

⁴³ בג"ץ 1326/17 אבו עודה ואח' נ' מנהל אגף לשכות רשות האוכלוסין וההגירה ואח', הודעה מטעם המשיבים, 27.1.19.
⁴⁴ אתר האינטרנט של עיריית ירושלים-בריאות-טיפות חלב.

מים וביוב

- רק 59% ממשקי הבית בירושלים המזרחית מחוברים באופן מסודר לרשת המים וחסרים כ- 30 ק"מ של צינורות ביוב. בשנים 2015-2016 הניחה חברת הגיחון תשעה ק"מ חדשים של קווי ביוב במזרח העיר ושיקמה שישה ק"מ. ב-2017 שיקמה החברה במזרח העיר 7 ק"מ נוספים של ביוב והניחה 6.5 ק"מ של קווי ביוב חדשים.
- לפי חברת הגיחון, בשכונות מעבר לחומת ההפרדה ישנן עשרות אלפי נפשות המשתמשות במים בצורה שאיננה מוסדרת.⁴⁵ אספקת המים לנפש בשכונות אלו עומדת על 55% מהרמה המינימלית שקבע ארגון הבריאות העולמי.⁴⁶

שירותי הדואר

- בשכונות הפלסטיניות של ירושלים ממוקמים תשעה סניפים וסוכנויות דואר, בהשוואה ל-34 בשכונות הישראליות. בעקבות עתירת האגודה לזכויות האזרח, סוכנויות דואר חדשות צפויות להיפתח בשלוש שכונות: בראס אל-עמוד, בבית צפאפא ובמחסום מחנה פליטים שועפאט.
- חמישה דוורים בלבד מחלקים דואר בירושלים המזרחית, בהשוואה ל-88 דוורים בכל שאר השכונות בעיר. במרבית השכונות הפלסטיניות מחולק הדואר למרכזי חלוקה (מבנה אחד ובו מאות תיבות דואר). בחמש שכונות בלבד מתוך 22 שכונות העיר המזרחית, מחולק הדואר לבתים⁴⁷.

⁴⁵ מענה חברת הגיחון לבקשת האגודה לזכויות האזרח לחופש מידע, מיום 7.5.18.
⁴⁶ האגודה לזכויות האזרח בישראל, ירושלים המזרחית במספרים, יום ירושלים – מאי 2015.
⁴⁷ האגודה לזכויות האזרח בישראל, ירושלים המזרחית במספרים, יום ירושלים – מאי 2017.